

БЮДЖЕТНА СТРАТЕГІЯ І ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ІНВЕСТУВАННЯ – ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ

У статті розглянуто актуальні питання бюджетної політики. Автор акцентує на проблемах інвестиційної активності, розвитку підприємницької діяльності, пропонує шляхи їх розв'язання. Особливу увагу приділено фінансовому забезпеченню інвестиційно-інноваційної сфери.

Постановка проблеми. Актуальним завданням, що стоїть перед державою, є вивчення та обґрунтування нових напрямів та форм державного інвестування, які б відповідали переходу до інноваційного типу розвитку економіки, який характеризується переходом країни до вищого рівня технологічного укладу, що позначається переорієнтацією інвестиційного капіталу на високо технологічні галузі економіки, розробку та реалізацію інноваційних проектів, науку та освіту.

Стратегічні цілі бюджетної політики реалізує бюджетна стратегія. Аналіз реалізації бюджетної стратегії в країнах із розвинутою ринковою економікою свідчить про її позитивний вплив на процеси соціально-економічного зростання, стабілізацію, структурну перебудову, інноваційне оновлення виробництва. Але реалізація бюджетної стратегії можлива тільки за наявності певних умов, а саме: відповідної правової бази; політичної волі керівництва країни; наявності необхідного науково-методичного забезпечення цих процесів.

Відомо, що інвестиції та інновації взаємопов'язані і взаємодіють, але ефект досягається лише тоді, коли основні обсяги інвестицій спрямовані на технологічну структуру економіки, що забезпечує пріоритетний розвиток вищих технологічних укладів. Якщо інвестиції за своєю структурою не відповідають технологічній структурі виробництва і не спрямовані на її поліпшення, то вони перестають бути базою для економічного розвитку. Саме така тенденція спостерігається в економіці України.

Аналіз останніх публікацій. Цей науковий напрям досліджують такі відомі українські вчені, як В. Базилевич, В. Геєць, В. Осєцький, А. Чухно, А. Шегда.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження існуючих економічних аспектів, які спрямовують бюджетні інвестиції в інноваційний сектор економіки країни. Враховуючи, що апіорі обрано інноваційну модель розвитку національної економіки, слід звернути увагу на роль державного бюджету у здійсненні цієї стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державний бюджет – це фінансовий план держави, за яким здійснюється перерозподіл ВВП та національного доходу в межах бюджетної стратегії, яка, в свою чергу, є складовою національної стратегії розвитку країни. Тобто, в межах визначених чітких орієнтирів щодо бюджетної стратегії має прийматися ряд річних бюджетів, інструменти яких повинні мати річну узгодженість між собою та вирішувати тактичні завдання в межах загальної бюджетної стратегії.

Одним із відомих бюджетних інструментів є бюджетні інвестиції, які повинні стимулювати інноваційні напрями економіки та створювати ланцюжковий ефект в економіці щодо активізації інвестиційних процесів.

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної та соціальної політики. Воно визначається

показниками економічного і соціального розвитку України, державними і регіональними програмами розвитку народного господарства, державними і місцевими бюджетами, передбачуваними в них обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності. При цьому створюються пільгові умови для інвесторів, що здійснюють інвестиційну діяльність у найважливіших для задоволення суспільних потреб напрямках – насамперед у соціальній сфері; технічного і технологічного вдосконалення виробництва; створення нових робочих місць для громадян, які потребують соціального захисту, впровадження відкриттів і винаходів у агропромисловому комплексі; у виробництві будівельних матеріалів; у галузі освіти, культури, охорони навколишнього середовища і здоров'я. Державне регулювання інвестиційної діяльності включає управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності та контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками цієї діяльності. Управління державними інвестиціями здійснюється державними і місцевими органами державної влади й органами управління та включає планування, визначення умов і виконання конкретних дій щодо інвестування бюджетних і позабюджетних коштів. Рішення стосовно державних інвестицій приймаються на підставі прогнозів економічного та соціального розвитку країни, схем розвитку розміщення продуктивних сил, цільових науково-технічних і комплексних програм та техніко-економічних обґрунтувань, що визнають доцільність цих інвестицій. Метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни. Враховуючи обмеженість державних коштів, виникає нагальна необхідність вибору пріоритетних напрямків щодо залучення бюджетних інвестицій, а також підвищення ефективності їх використання, зокрема, спрямування їх в інноваційні точки розвитку. Враховуючи досвід розвитку економіки в Україні, слід зауважити, що саме бюджетні інвестиції мають вкладатися в напрями, що утворюють інноваційний розвиток економіки. На жаль, упродовж останніх років не було запропоновано чіткого визначення пріоритетних напрямів щодо використання бюджетних інвестицій. Основні напрями бюджетної політики на 2007 рік не мають чітко окреслених пріоритетів бюджетного інвестування. Треба враховувати, що бюджетна політика впливає не лише на розвиток державного сектору, а й усієї економічної системи загалом. Зокрема прийняті параметри податкової політики прямо або опосередковано впливають на розвиток підприємницької діяльності, інвестиційної активності, кредитування фізичних та юридичних осіб, інфляційні процеси, динаміку процентних ставок, курс національної валюти, зовнішньоекономічні відносини.

Окрім галузей соціально-культурного призначення, передбачено державну інвестиційну підтримку ряду галузей, а саме: паливно-енергетичного комплексу, зокрема вугільної промисловості; розвитку та утримання мережі автомобільних доріг із пріоритетним розвитком міжнародних транспортних коридорів та доріг у сільській місцевості; суднобудівної галузі; програм утилізації боєприпасів; ракетно-космічної галузі та літакобудування; науково-технічних та інноваційних проектів; енергозберігаючої техніки та технологій. Наведений перелік галузей та напрямів економічної діяльності свідчить про відсутність чітких державних пріоритетів, які мають бути профінансовані за рахунок державних коштів. Під час аналізу та вибору пріоритетних напрямів має бути враховано вплив інвестицій на економіку в цілому, тобто, всі так звані зовнішні та внутрішні ефекти державних інвестицій, а не тільки їх рентабельність на рівні окремих інвестиційних проектів або державних програм. Такий підхід сприятиме посиленню впливу бюджетних інвестицій на інноваційний розвиток країни. Так, зокрема, в Житомирській області значне збільшення обсягу інвестицій в основний капітал сприяло розвитку галузей, які забезпечують виробництво продукції

інноваційного спрямування. Випереджальними темпами зросло інвестування в оброблення металів (22,6%), в машинобудування (12,2%). Стабільним залишається попит на сталінні труби, котли центрального опалення, токарні верстати, машини сільськогосподарського призначення.

Обсяг інвестицій в основний капітал зріс на 30,1%, реалізація інвестиційних проектів дозволила залучити 12,6 млн. доларів, з яких 5,7 млн. доларів, або 45%, іноземні. За рахунок цих коштів створено 632 нових та збережено 531 існуюче робоче місце. Загалом в області створено 32,3 тис. нових робочих місць, працевлаштовані 39,8 тис. осіб, що на 7,1% більше, ніж у 2006 році.

Зокрема, у «Проекті державної програми економічного і соціального розвитку України на 2007 рік» для забезпечення позитивних структурних зрушень на інноваційній основі визначено такі пріоритети: запровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку за рахунок випереджального розвитку високотехнологічних галузей та виробництва наукоємної, енергозберігаючої, експортоорієнтованої продукції; зміцнення транзитного потенціалу держави; розвиток високоефективного конкурентоспроможного на внутрішньому і зовнішньому ринках аграрного сектору; створення довгострокових умов енергетичної безпеки України; створення інституційних умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів.

Пріоритетними для бюджетних інвестицій поки що залишаються галузі економіки, що перебувають у стагнації, - це сільське господарство, вугільна промисловість, гірничо-металургійний комплекс, які, безперечно, відіграють вагомую роль в розвитку економіки країни, але, з позицій орієнтації на інноваційну модель розвитку, навряд чи можуть належати до пріоритетних.

Розподіл та цілеспрямоване використання фінансових ресурсів, які формуються у всіх підрозділах суспільного виробництва, є важливим джерелом розширення виробництва та інноваційного розвитку, що зумовлює зростання матеріального і культурного рівня життя народу. Від того, на які заходи і в яких обсягах спрямовуються державні та приватні фінансові ресурси, залежить поліпшення технологічного рівня виробництва, зростання його масштабів, створення передумов для підвищення продуктивності праці й розвитку країни в цілому.

Наша держава належить до країн із високим науковим потенціалом, тому пріоритетом діяльності органів державної влади має бути створення умов, що забезпечують не тільки збільшення такого потенціалу, а, насамперед, і його максимальну реалізацію в інтересах суспільства. Держава має стати безпосереднім провідником інноваційного розвитку, замовником і організатором досліджень і розробок на найсучасніших напрямках науково-технічного прогресу та сприяти їх упровадженню в усі сфери економічної діяльності.

Бюджетні видатки на фундаментальні дослідження у 2007 році було заплановано збільшити до 1,03% від зведеного бюджету, що на 0,11% більше, порівняно з 2006 роком (0,92% від зведеного бюджету), але таке збільшення незначне, і це не розв'яже проблем, пов'язаних із технологічним відставанням від країн ЄС та США. Тому необхідно стимулювати приватні інвестиції в інноваційні структури.

Висновки. Підсумовуючи все вище викладене, можна зробити такі висновки:

- підвищення ролі соціальних витрат у бюджеті має здійснюватися поетапно з урахування виробничих можливостей економіки;
- різка соціалізація і збільшення розмірів бюджету можуть призвести до негативних наслідків для економічного розвитку;
- задля забезпечення позитивного впливу бюджетної системи на розвиток економіки необхідна оптимізація структури й розмірів бюджету з урахуванням структурних особливостей суспільного виробництва та його наявних потужностей.